

Кобилянський Олег Леонідович,
кандидат юридичних наук, доцент

ЕКСПЕРТИЗА ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

Криміналістична експертиза холодної зброї з часу своєї появи має доволі суб'єктивний і суперечливий характер. Причиною цьому є як повна відсутність законодавчої бази, так і недосконалість Методики дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів (далі – Методика) [1, с. 135].

Проблемами криміналістичного дослідження холодної зброї займалися багато провідних вітчизняних криміналістів, такі як Бергер В.Є., Біленчук П.Д., Кобилянський О.Л., Кофанов А.В., Кофанова О.С., Прохоров-Лукін Г.В., Рибалко Я.В., Садченко О.О., Самусь О.Р., Ягодін О.П. та інші.

Однак в одних випадках деякі з пропозицій криміналістів не були науково-обґрунтовані, в інших – суперечать самій концепції загального поняття холодної зброї, а якщо ж автор і пропонував внести свої позитивні зміни в Методику, то згодом його пропозиції не були враховані.

Проте сьогодні взагалі стає актуальним питання в недоцільності існування самого поняття холодної зброї, особливо в тому вигляді, в якому визначення даного поняття подано в Методиці. Воно було «скопійовано» з російської Методики без урахування диференціації холодної і металюної зброї [2, с. 118]. За українською Методикою металюна зброя відносується до різновидів холодної зброї (п. 1.2.1.2.), на відміну від російської.

Це, на нашу думку, пояснюється низкою факторів. По-перше, калькуванням, наслідуванням російської Методики. Проте, навіть і цю роботу можна визнати безсистемною і фрагментарною. По-друге, відсутністю вітчизняного законодавства, яке б регулювало обіг різного виду зброї, в тому числі і холодної (Закон «Про зброю»). По-третє, відсутністю класифікатора зброї та озброєння і/або державних стандартів, які б встановлювали єдину класифікацію зброї.

Вся ця невизначеність призводить до суб'єктивізму в прийнятті рішення при проведенні експертизи холодної зброї та експертних помилок, і, як наслідок, призначення повторних експертиз.

В попередніх роботах автором не раз наголошувалося на проблемних аспектах використання вітчизняної Методики при проведенні експертних досліджень предметів щодо визнання їх

холодною зброєю [1–4]. І ці тези є продовженням критичного осмислення деяких положень Методики.

Одним із таких аспектів є питання криміналістичних критеріїв визначення холодної зброї та загальних техніко-криміналістичних вимог до неї.

У відповідності до п. 3.2.1. Методики мінімальна довжина клинку повинна складати менше як 90 мм. Проте довжина самої зброї або її клинка не є якимись визначальними ознаками, а лише свідчать про розміри даного предмета. Холодна зброя визначається не довжиною, а можливістю її використання для нанесення тілесних ушкоджень. Справа не в довжині клинка, а в тому, що вся конструкція холодної зброї в цілому зручна і дозволяє наносити тяжкі і смертельні тілесні ушкодження.

Враховуючи це злочинці можуть виготовляти клинкову зброю, яка не буде підпадати під ці критерії, наприклад, клинок довжиною 89,5 мм. І, відповідно до існуючої Методики, наданий на дослідження предмет не буде мати сукупність необхідних конструктивних ознак. Отже, буде відсутній такий критерій визначення холодної зброї як призначеність для ураження цілі. А відповідно до п. 2.1. Методики «... предмети, у яких повністю або частково відсутня хоча б одна з цих загальних ознак, до холодної зброї не відносяться».

Зрозуміло, що і таким клинком можна нанести тяжкі і смертельні тілесні ушкодження. Через те, на нашу думку, такі обмеження встановлювати недоцільно, оскільки можливість спричинення певного ступеня тяжкості тілесних ушкоджень певним предметом повинна встановлюватися експериментально.

Різного роду ножі і предмети господарсько-побутового та спеціального призначення є невід'ємною частиною нашого життя. Виділити з безлічі предметів господарсько-побутового, спортивного та спеціального призначення холодну зброю доволі складно.

Не менш актуальним сьогодні є поява на ринку 3D-принтерів, які дозволяють отримувати геометрично точні копії зразків холодної зброї. Ці предмети стають невидимими для метало-детекторів, що в свою чергу дозволяє злочинцям безперешкодно проносити їх в місця, де встановлюються певні обмеження (наприклад, літаки).

Виходячи з цього, на нашу думку, варто зупинитися на певних криміналістичних рекомендаціях.

1. Вважаємо за доцільне виключити взагалі з національного законодавства норми, в яких наявне поняття «холодна зброя».

2. Законодавчо закріпити поняття «небезпечних предметів», носіння яких в місцях і за обставин, що явно не відповідають їх

цільовому призначенню, повинно тягнути адміністративну відповідальність у вигляді значної суми штрафу та конфіскації «небезпечного предмету» (наприклад, поява в місцях проведення масових заходів з мисливським ножом тощо).

3. Законодавчо закріпити використання при вчиненні злочинів «небезпечних предметів» (ті, які до цього визнавалися холодною зброєю та конструктивно схожими виробами) як обставину, що обтяжує покарання.

Викладене вище та в попередніх роботах свідчить про наявність проблемних питань в цій галузі та необхідність їх комплексного вивчення та обговорення фахівцями в галузі криміналістики, судової експертизи, адміністративного та кримінального права.

Список використаних джерел

1. Кобилянський О.Л., Малікова А.О. Проблемні аспекти експертизи холодної зброї. Актуальні питання техніко-криміналістичного забезпечення кримінальних проваджень: матер. круглого столу (м. Київ, 21 листопада 2013 р.). Київ : ННПФЕКП НАВС, 2013. С. 134–139.

2. Кобилянський О.Л., Малікова А.О. Проблемні аспекти експертизи холодної зброї (частина 2). Актуальні питання судово-експертного забезпечення кримінальних проваджень: матер. круглого столу (м. Київ, 10 квітня 2014 р.). Київ : ННПФЕКП НАВС, 2014. С. 118–125.

3. Кобилянський О.Л., Малікова А.О. Проблемні аспекти експертизи холодної зброї (частина 3). Судово-експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку: матер. круглого столу (м. Київ, 23 квітня 2015 р.). К.: ННПФЕКП НАВС, 2015. С. 180–183.

4. Кобилянський О. Л. Проблемні питання експертизи холодної зброї. Криміналістичний вісник. 2014. №2. С. 65–73.